

quod Ecclesiam illustraverit: catenus vero Ecclesiam illustrasse ait, quatenus Augustinum vestigis prosecutus est; subindeque censet, S. Thomam ideo consecutum esse Scholarum magisterium, quia fidelis fuit magni Augustini Discipulus; quod maxima est ipsius Augustini ejusque doctrinae laus & commendatio.

Clemens VIII. universas de auxiliis divinae gratiae controversias, ad S. Augustini doctrinam, veluti ad lydium lapidem, expendi voluit & resolvi, ut constat ex Oratione quam disputationibus illis praemisit, & que in Actis illarum Congregationum habetur. Quavis (inquit) nisi Deo rationem reddere debeam mearam actionem, dicam tamen imprestatiarum rationes propter quas adstringere statui totam hanc disputationem, ad normam S. Augustini de Gratiis. Prima est, quod si teste S. Prospero, fere initio libri contra Collatorem, viginti annorum spatio, aries Catholica Ecclesie ita dimicavit pro gratia contra Pelagianos, ut tandem Augustino duxerit, oportet etiam ut in causa consimili, eundem ducem agnoscamus, & sequamur. Secunda est, quod idem Sanctus nihil videtur pratermississe eorum que ad presentes controversias pertinent.... Tertia tandem ratio est, quod cum multi Pontifices & praedecessores nostri, doctrina S. Augustini tam fuerint assertores, ac vindices, ne quasi hereditario jure eam in Ecclesia relinqui vulnerint, aquum non est ut patiar illam hac hereditate pridari.

Denum Alexander VII. in Brevi dato 7. Augusti 1660. ad Academiam Lovaniensem, Praeclarissimum Ecclesie Doctorum Augustini & Thomas Aquinatis, incontra, intissimaque dogmata vocat.

CAPUT II.

Commendatio doctrinae S. Augustini ex dictis Conciliorum.

Non solum Summi Pontifices, sed Sacra etiam Ecclesiae Concilia, Augustini doctrinam commendarunt. Canones enim Acausane Synodi secundae (ut §. praecedenti annotavimus) Augustinianae plerunque sententiae sunt, inquit ex Augustino de verbo ad verbum exscripti.

Quinta generalis Synodus collat. 3, in fine haec habet: Sequitur per omnia Santos Patres & Doctores Ecclesie Athanasium, Hilarius, Basilium, Gregorium Theologum, & Gregorium Nyssen, Ambrosium, Augustinum, &c. ac suscipimus omnia quae de recta fide, & condemnatione hereticorum expounderunt.

Generalis Synodus V III. ita habet: Sed etiam Augustini religiosa memoria, qui inter Africanos Episcopos splenduit, diversa Epistola recitata sunt, significantes quod oportet hereticos & post mortem anathematizari.

Concilium Valentini III. sub Lothario Imperatore cap. 1. haec scribit: Indubitanter autem Doctores pie & recte tractantibus verbum Dei veritatis, ipsique Sacre Scriptura lucidissimis Expositis, id est Cypriano, Hilario, Ambroso, Hieronymo, Augustino, & terisque in Catholicis pietate quiescentibus, reverenter auditam & obtemperanter intellectum submittimus, & pro viribus qua ad salutem nostram scripsierunt, amplectimur. Loquitur Conci-

lum de materia gratiae, prædestinationis, & liberi arbitrij.

Concilium Toletanum VIII. Canone 2. de Augustino sic loquitur: Vir quoque sanctissimus Augustinus, vestigationis acumine caatus, inveniendi arte precipuis, afferendi copia profusa, eloquentia flore venustus, sapientie fructu fecundus, hoc in suis narrat affatus, &c.

Concilium Florentinum sess. 7. sic habet: Nunc Sanctorum Doctorum authoritates in medium afferamus, ac in primis Augustini, illustrissimum Latinorum Doctoris, quem quinta Synodus consecravit.

Denum Patres Tridentinae Synodi, in definitiobibus suis adornandis, non modo sensum, sed & Augustini verba exscriperunt.

CAPUT III.

Commendatio doctrinae Augustini ex SS. Patribus.

Sancti quoque Patres Augustini doctrinam misericordias encomijs celebrarunt. D. Hieronymus, quamvis Dialogos adversus Pelagium inccepisset, cum tamen profunda & ecclesiastica Augustini de gratia scripta perlegisset, sibi silentium imposuit, supercedendum arbitrans huic labori. Unde in fine libri tertii Dialogorum contra Pelagianos, sic ait: Supercedendum huic labori censeo, ne dicatur mihi illud Horatij, in Sylvam ne ligna feras: aut enim eadem doceremus ex superfluo, aut si nova vulnerimus dicere, a clarissimo ingenio occupata sunt meliora.

S. Prosper in præfatione libri contra Collatorem, loquens de Augustino, ait: Viginti amplius annis contra inimicos gratia Dei, Catholicæ aries hujus viri ductu pugnat & vincit. Vincit dico, quia non sinit respirare quos vicit. Et in Epistola ad Rufinum capite ultimo: Tu autem dilectissime, si vere de his questionibus instrui desideras, sicut desiderare te convenit, ipsis Beati Augustini disputationibus cognoscendis impendere curam, ut in confitenda Dei gratia, defactissimam ac saluberrimam, Evangelicæ, Apostolicæque doctrina intelligentiam consequaris.

Et rursus in carmine contra ingratos cap. 3. sic habet.

An alium in finem posset procedere Sanctum. Concilium, cui dux Aurelius, ingeniumque Augustinus erat: Quem Christi gratia cornu Vberiore rigans, nostro lumen dedit aeo. Accensum vero de lumine: Nam cibus illi Et vita & requies Deus est, omnisque voluptas, Vnus amor Christi est, unus Christus est horum illi. Et dum nulla sibi tribuit bona, fit Deus illi Omnia, & in sancto regnat sapientia templo. Istius ergo inter cunctos qui de gregi Sancto Insanas populare feras, industria major. Majus opus, torum præstantius imbut orbem, Nam quocumque gradua convertit callidus hostis, Quaque per ambages anceps iter egit operata, Hujus ab occiso est præventus mille viarum. Infideli, aditum non reperiens ultam, Cumque foris rabies avidorum exclusa luporum,

Frenderet,

Prenderet, inque omnes mendacia verteret artes, Nec mentes ullarum Ovium corrumpere posset, Nec dubia obliquis turbare corda querelis, Istius ore viri fecit Deus, istius ore Flumina librorum mundum effluxere per omnem, Quod mites, humilesque bibunt, campisque animalium, Certant vitalis doctrina immittere rivos.

S. Fulgentius lib. 2. de veritate prædestinationis & gratiae cap. 18. Beatus Augustinus (inquit) induitus ex alto, abundantius illis omnibus (id est Graecis & Latinis Patribus) laboravit, non autem ipse, sed gratia Dei cum illo..... Sensum quippe Christiani habens, tam gratia Dei, quam humani arbitrij, & officia dicerebat & merita, semper diuinis humana subjiciens, & veraciter docens, divinitus homini & gratiis justificationis donum, & bona voluntatis exordium, & plenum tribui glorificationis efficiunt..... Nec solùm ipse de hoste victoriā referens triumphavit, quin etiam posteris certandi & vincendi ordinem, se quando vista pravitas recidice ausu infandum caput erigere niteretur, ostendit.

S. Paulinus Epist. 31. ad Augustinum, ipsum appellat sal terra, & lucernam dignè super candelabrum Ecclesie positam; & os eius fistulam aqua viva, & venam fontis eterni.

S. Prudentius Trecensis Episcopus in Epistola ad Hincmarum & Pardulum, haec scribit: Hoc primum præcipue vestram sinceritatem monens & postulans, ne doctrinam Beatissimi Patris Augustini, omnium absque ulla dubietate undequaque doctissimi, sanctarum Scripturarum autoritatem in omnibus concordissimam (quippe nullus Doctor abstrusa earum scrupulosus rimatus, diligenter exquisierit, verius invenerit, veracius protulerit, luculentius endaverit, fidelius tenuerit, robustius defendenter, effusus disseminaverit) vestri Pontificatus tempore, commento quolibet impugnari non permittatis: quod tanto ecclesiæ gratia munere donata sit, ut nullo cujusquam conanime latentes evelli posit: eam illam & Apostolica Sedis sublimitas, & totius Ecclesie Catholice unitas, autoritate concordissima approbarint ac roborarint.

Africanus Episcopi in Sardinia exules, in epistola Synodica sic habent: Pra omnibus studium gerite, libros S. Augustini, quos ad Proserpum & Hilarium scripsit memoratis fratibus legendos ingerere.

Denum S. Bernardus serm. 8. in Cantica: S. Augustinus (inquit) est validissimus maleus hereticorum. Et Epist. 77. ad Hugonem: Ab his duabus columnis (Augustinum loquor & Ambrosium) credite mihi, difficultate avellor cum his me errare aut sapere fateor.

CAPUT IV.

Commendatio doctrinae S. Augustini, ex viris illustribus.

Non solum SS. Patres, sed etiam alij celebres viri, eruditione & pietate insignes, Augustini doctrinam commendant, & varijs encomijs celebrant.

Cassiodorus in Chronica ait: Augustinus est omnium litterarum magister. Et Divin. lection. cap. 22.

Pars II.

Ipse (inquit) Doctor eximus Beatissimus Augustinus, debellator Hereticorum, defensor fideliū, & famosorum palma certaminum, in quibusdam libris nimia difficultate reconditur, in quibusdam sic est planissimus, ut etiam parvulus probetur acceptus, cuius aperta suavia sunt, obscura vero magnis utilitatibus farcta pingue sunt.

Boëtius: Augustinus Afer, vir eruditio[n]e toti orbis clarus, fide integer, vita purus, scripsit quanta nec inveniri possint.

Eusebius: Augustinus inter omnes Doctores egregios Ecclesie, omnibus est major.

Venerabilis Beda: Augustinus Hipponensis Episcopus, omnium Doctorum eximus.

Julianus Pomerius lib. 3. de vita contemplativa cap. 31. Sanctus Augustinus Episcopus, acer ingenio, suavis eloquio, secularis litteratura peritus, in Ecclesiasticis laboribus operosus, in quotidianis disputationibus clarus, in omni sua actione compeditus, in expositione fidei nostra Catholicus, in questionibus absolvendis acutus, in exortendis hereticis circumspectus, & in explicandis Scripturis Canonicas causas.

Victor Uticensis de obitu Augustini loquens, haec habet: Tunc illud eloquentie, quod per omnes Ecclesie campos ubertim decurrebat, ipsa morte siccatum est flumen, atque dulcedo suavitatis dulcissimam propinata, in amaritudinem absurta versa est.

S. Antoninus secunda parte Historie Titulo 8. Quasi Sol refulgens, qui dominus dicitur Planetarum, & pater luminis, super omnia luminaria splendens: Sic Augustinus Ecclesiam illustravit, gemma Doctorum, pater Theologorum, suavis eloquio, omnes matemias penetrando dilucidans.

B. Jordanus de Saxonia serm. 148. ait Augustinum alios Doctores antecellere, quantum ad dictorum sufficientiam, quia nihil deest in libris Augustini, quod pertinet ad scientiam legis divinae. Unde dicit Volusianus scribens ad Augustinum: Vtcumque in aliis Sacerdotibus toleratur infiditia, sed cum ad Antistitem Augustinum venitur, legi Dei deest quidquid Augustinum contigerit ignorare.

Sixtus Senensis in sua Bibliotheca, verbo Augustinus, ait: Vir supra omnes qui ante eum & post eum, hic usque fuere mortales.

Thomas Waldensis loquens de S. Augustino: Absit (inquit) a sobrio Lector, & Catholicus expostore, peruersa sentire de columna Ecclesie, de fundamento veritatis.

Cardinalis Bellarminus lib. 2. de gratia & libero arbitrio cap. 11. ubi dixit, sententiam D. Augustini in materia prædestinationis fuisse ab Ecclesia non semel tantum approbatam, sic de illa concludit: Itaque Sedes Apostolica, non tantum semel, sed etiam secundum & tertio, aduersus Pelagianorum reliquias pro defensoribus gratia & prædestinationis sententiam tulit, ut jam hac sententia, scilicet Augustini, non quorundamque Doctorum opinio, sed fides Ecclesie Catholice dici debeat.

Suarez prologeno sexto de gratia cap. 6. Quidquid in materia de gratia Augustinus ut certum affirmat, & ad dogmata fidei pertinet, a quolibet sapiente & erudito Theologo tenendum est, etiam si certò non constet esse ab Ecclesia definitum.

Pater Thomas de Lemos, qui in Congregatione de auxiliis feliciter disputavit, Tractatu 4. de haeresi Pelagiana cap. 1. sic loquitur: Supremus post Apostolos gratia defensor, & Pelagiana haeresis gloriosissimus debellator fuit magnus ille Pater Augustinus, Ecclesia lumen, fidei columen, Evangelij tuba, orbis